

Edith Wharton s-a născut în 1862, într-o familie aparținând înaltei societăți newyorkeze. A început să scrie din copilărie, iar în 1889 și-a publicat primul poem, în *Scribner's Magazine*. A scris poezii, povestiri, romane, cărți de nonficțiune. Printre romanele sale se numără *Casa veseliei* (*The House of Mirth*, 1905), *Ethan Frome* (1911), *Obstacole* (*The Reef*, 1912), *The Custom of the Country* (1913), *Vara primei iubiri* (*Summer*, 1917), *Vârsta inocenței* (*The Age of Innocence*, 1920), distins cu Premiul Pulitzer în 1921, *Rivalitate* (*The Mother's Recompense*, 1925), iar două dintre cele mai cunoscute culegeri de nuvele sunt *New Yorkul de altădată* (*Old New York*, 1924) și *Sufletul omului* (*Human Nature*, 1933). Edith Wharton s-a aflat printre nominalizații la Premiul Nobel pentru Literatură în anii 1927, 1928 și 1930. A fost și un apreciat arhitect peisagist și designer de interior și a scris câteva cărți de design, printre care *The Decoration of Houses* (1897) și *Italian Villas and Their Gardens* (1904). S-a bucurat de prietenia unor mari personalități ale vremii, printre care romancierii Henry James, Sinclair Lewis, Jean Cocteau și André Gide și președintele Theodore Roosevelt. Edith Wharton a murit în 1937, în Franța.

EDITH WHARTON VÂRSTA INOCENȚEI

*Traducere din limba engleză și note
de Sanda Retinschi*

București
2020

I

Într-o seară de ianuarie, în primii ani ai celei de-a șaptea decade a secolului trecut, Christine Nilsson cânta în *Faust*, la Academia de Muzică din New York.

Deși se vorbea de construirea, undeva mai sus de Fortieth Street, a unei noi clădiri a Operei, care să rivalizeze în ceea ce privește costul și splendoarea cu teatrele din marile capitale europene, lumea mondenă se mulțumea să se adune în fiecare iarnă în lojile jerpelite, vopsite în roșu și auriu, ale vechii, dar primitoarei academii. Conservatorii o îndrăgeau tocmai fiindcă era mică și neîncăpătoare, ferindu-i astfel de amestecul cu „intrușii“, oameni de care New Yorkul începea să se teamă, dar de care același New York se simțea totuși atras; sentimentalii se atașaseră de vechea academie din motive de ordin istoric, iar pasionații de muzică o îndrăgeau datorită excelenței sale acustici, calitate uneori problematică a sălilor destinate audițiilor muzicale.

Era prima apariție, din acea iarnă, a doamnei Nilsson. Un „auditoriu excepțional de strălucit“, cum obișnuia să relateze presa, se adunase s-o asculte. Sosiseră fie în trăsurile particulare, fie în spațioase landouri de familie, sau în câte un cupeu, de-a lungul

străzilor lunecoase pline cu zăpadă. A veni la Operă în cupeu era aproape tot atât de onorabil ca și în trăsură proprie; iar la plecarea, utilizarea aceluiași mijloc de transport prezenta imensul avantaj (cu o aluzie glumeață la principiile democratice) de a te urca în primul vehicul aflat la rând, în loc să aștepti apariția sub portalul academiei a nasului roșu de frig și de gin al propriului vizitativ. Intuirea faptului că americanii vor să plece dintr-un loc unde s-au distrat chiar mai repede decât doresc să ajungă acolo fusese descoperirea genială a unui proprietar de grajduri.

Tocmai se ridicase cortina la scena din grădină, când Newland Archer deschise ușa din spate a lojii clubului său. Nu avusese nici un motiv de întârziere; cinase la șapte, numai în tovărășia mamei și a surorii sale, apoi zăbovisse cu o țigară de foi în biblioteca gotică, cu rafturi de nuc lustruit și scaune cu speteze poleite, singura încăpere în care doamna Archer îngăduia fumatul. Dar, în primul rând, New Yorkul era o metropolă, iar el era pe deplin conștient că în metropole nu „se făcea” să ajungi prea devreme la Operă. Apoi, ceea ce „se făcea” și ce nu juca un rol la fel de covârșitor în New Yorkul lui Newland Archer, ca și spaimele inexplicabile insuflate de totemurile misterioase, ce hotărâseră cu mii de ani în urmă soarta strămoșilor săi.

Al doilea motiv de întârziere era cu totul personal. Prelungise fumatul țigării de foi fiindcă, în fond, era un diletant. Anticiparea unei plăceri pe care avea s-o încerce îi oferea adeseori o satisfacție mai subtilă decât însăși realizarea ei, mai ales când era vorba de

ceva delicat, iar plăcerile lui făceau parte, aproape toate, din această categorie. Momentul pe care-l aștepta cu nerăbdare era unul dintre cele mai prețioase și mai sublime – și chiar dacă și-ar fi calculat plecarea în acord cu regizorul primadonei, n-ar fi reușit să-și facă intrarea în sala academiei într-o clipă mai semnificativă decât aceea când vocea cântăreței lăsa notele să picure, una câte una, clare ca roua pe petalele margaretei ce se resfirau și ele una câte una: „mă iubește, nu mă iubește, *mă iubește!*“

Nu cânta „mă iubește” ci, bineînțeles, „*Mama!*“, căci legea inviolabilă a lumii muzicale impunea ca textul german al operelor franceze cântate de artiste suedeze să fie neapărat tradus în italienește, ca să fie pe înțelesul ascultătorilor de limbă engleză.

Pentru Newland Archer această convenție părea tot atât de normală ca și toate celelalte convenții care-i modelau viața, ca, de pildă, aceea care-l obliga să-și netezească părul, de o parte și de alta a cărării, cu două perii cu mânere de argint, cu monograma încrustată în email albastru, sau aceea care nu-i îngăduia apariția în societate fără o floare la butonieră (preferabil o gardenie).

„*Mama ...non m'ama*” – cânta primadona și cu o explozie finală de iubire triumfătoare, lansă ultimul „*Mama!*” sărutând ce mai rămăsese din biata margaretă și ridicându-și ochii mari către figura rafinată a partenerului ei, Faust-Capoul, mic de stat, îmbrăcat într-o haină strâmtă de catifea roșie, cu pălărie cu pană, care încerca zadarnic să arate la fel de sincer și neîntinat ca inocenta sa victimă.

Rezemat de peretele din spate al lojii, Newland Archer își plimbă privirea spre partea opusă a sălii. Exact în fața lui se afla loja bătrânei doamne Manson Mingott, a cărei obezitate monstruoasă nu-i mai permitea de mult să frecventeze Opera, dar care era reprezentată, în serile de gală, de câțiva dintre membrii generației mai tinere. De astă dată, în rândul din față se aflau instalate nora ei, doamna Lovell Mingott, și fiica ei, doamna Welland; ceva mai retrasă, în spațele celor două matroane pretențios îmbrăcate, stătea o tânără în rochie albă, a cărei privire nu se putea desprinde de îndrăgostiții de pe scenă. Când ultimul „Mama!” răsună în liniștea sălii (discuțiile din loji, de obicei, se întrerupeau în timpul Ariei Margaretei), o ușoară roșeață îmbujora obrajii fetei, cuprinzându-i fruntea încununată de frumoase cozi blonde, și coborî în cele din urmă pe gât până se pierdu într-un șal de tul, prins cu o singură gardenie. Ea își lăsă privirea pe imensul buchet de lăcrimioare de pe genunchi, și Newland Archer observă că le atinse cu degete îmbrăcate în mănuși albe. Vanitatea îi fu satisfăcută, așa că respiră adânc, îndreptându-și ochii spre scenă.

Nu se făcuse nici un fel de economie în montarea operei, și era considerată a fi foarte izbutită chiar și de cei care văzuseră, ea și Newland, spectacolul la Paris sau la Viena. Până în dreptul luminilor rampei, avanscena era îmbrăcată în postav de un verde de smarald. La mijloc, așezate simetric, se aflau două perne de mușchi verde lănos, înconjurată de un gârduț de sârmă. De acolo se înălțau niște portocali împodobiti însă cu trandafiri mari, roz și roșii. Din mușchiul de

dedesubt se ridicau pansele gigantice, mult mai mari decât trandafirii, ca ștergătoarele acelea de penițe în formă de floare, lucrate de cuvioase pentru preoții parohi cu veleități mondene. Ici și colo, câte o margaretă, altoită pe câte o ramură de trandafir, înflorea din plin, anticipând parcă minunile florale pe care avea să le înfăptuiască domnul Luther Burbank¹.

În mijlocul acestei grădini vrăjite, doamna Nilsson, cu privirile plecate în pământ, îl asculta pe domnul Capoul. Era îmbrăcată în cașmir alb, cu garnitură de satin albastru, de care atârna o pungă croșetată, cozile groase de păr bălai fiind așezate cu grijă de o parte și de alta a bluzei de organdi. Domnul Capoul debita pasionate declarații de dragoste, și ea se prefăcea că nu-i înțelege intențiile, de câte ori el indica, fie prin viu grai, fie cu privirea, fereastra unei vile îngrijite de cărămidă aparentă, al cărei colț ocupa partea dreaptă a scenei.

„Draga de ea!” gândea Newland Archer, privind din nou spre fata cu lăcrimioare. „Nici nu bănuiește despre ce e vorba!” – și continuă să-i contemple chipul tânăr. Se simțea electricizat de o senzație de posesiune, în care mândria propriei experiențe masculine se îmbina cu o delicată dorință de prosternare în fața acelei purități nemărginite. „Vom citi *Faust* împreună... pe malul lacurilor din Italia...” În gândurile sale, scena proiectatei luni de miere se confunda într-o oarecare măsură cu capodoperele literaturii pe care urma să aibă privilegiul, rezervat lui, ca bărbat, să i le

¹ Vestit cultivator de plante american

dezvăluie. De-abia în acea după-amiază, îl lăsase May Welland să înțeleagă că „ținea la el“ (expresie consacrată a tinerelor fete din New York). Imaginația lui își luase avânt și, sărind peste scena schimbului inelelor de logodnă, peste sărutul din timpul ceremoniei de căsătorie și chiar peste marșul nupțial din *Lohengrin*, și-o închipuia alături de el într-o ambianță fermecată din bătrâna Europă.

Nu voia nicidecum ca viitoarea doamnă Newland Archer să fie desconsiderată. Avea să fie înzestrată (grație tovarășiei sale înțelepte) cu acel tact și cu acel spirit viu care să-i permită să țină pasul cu cele mai cunoscute femei măritate din „tânăra generație“, societate în care se înrădăcinase obiceiul de a se capta omagiile bărbaților descurajându-i în același timp, desigur, în glumă. Dacă ar fi privit în adâncul propriei vanități (și câteodată aproape că și izbutea), ar fi aflat acolo dorința de a avea o soție tot atât de înțeleaptă în relațiile sociale și de dornică de a plăcea, ca și o oarecare doamnă căsătorită care îi reținuse atenția de-a lungul a doi ani zbuciumați; desigur că nu-i dorea și fragilitatea ce aproape distrusese viața acelei ființe, iar lui îi tulburase planurile o iarnă întregă.

Nu-și lăsase însă timp să chibzuiască în ce mod avea să se înfăptuiască acel miraculos amestec de foc și gheață; se mulțumea cu propria viziune, fără a o analiza, știind că e de fapt aceeași cu a tuturor celorlalți domni periați cu grijă, cu veste albe și flori la butonieră, care se perindau prin lojă, schimbând cu el saluturi cordiale, îndreptându-și binoclurile de critici avizați spre cercul doamnelor, ele însele un

produs al aceleiași orânduiri. Și totuși, atât pe plan intelectual, cât și artistic, se simțea net superior acestor specimene alese ale lumii bune din New York; citise poate mai mult, meditase mai mult și poate umblase mai mult prin lume decât oricare altul dintre ei. Luați fiecare în parte, își vedeau inferioritatea, dar în grup reprezentau „New Yorkul“, iar obișnuința solidarității masculine îl făcea să accepte toate exigențele moralei lor. Intuiția îi spunea că ar fi fost imprudent și chiar de prost gust să aibă în această privință păreri personale.

– Ei, pe legea mea! exclamă Lawrence Lefferts, schimbând brusc direcția binoclului îndreptat până atunci spre scenă.

Lawrence Lefferts era o autoritate recunoscută la New York în materie de „etichetă“. Consacrare, pare-se, studiului acestei probleme complicate mai mult timp decât oricare altul, dar numai studiul nu explica extraordinara sa competență. Era destul să te uiți la el, de la fruntea ușor înclinată și „interesantă“, de la frumoasa mustață blondă ușor arcuită până la cealaltă extremitate a persoanei sale subțiri și elegante, la picioarele lungi încălțate în pantofi de un model desăvârșit, ca să-ți dai seama că erudiția în materie de „etichetă“ trebuia să fie congenitală în persoana unuia care știe să poarte cu asemenea dezinvoltură haine atât de bune și o statură neobișnuită cu atâta grație naturală. Cândva, un tânăr admirator exclamase pe bună dreptate: „Nimeni altul nu poate să-ți spună mai bine decât Larry Lefferts când să porți cravată neagră la haine de seară, și când nu!“ Iar în problema alegerii pantofilor de lac în detrimentul celor de piele modei

Oxford, autoritatea sa nu fusese nicicând pusă sub semnul îndoielii.

– Dumnezeu! spuse el, înmânând în tăcere binoclul bătrânului Sillerton Jackson.

Urmărind direcția privirilor lui Lefferts, Newland Archer constată cu surprindere că exclamația lui fusese provocată de apariția unei a patra persoane în loja doamnei Mingott. Era o tânără subțirică, ceva mai scundă decât Mary Welland, cu bucle șatene în jurul tâmpelor, ținute cu o panglică bătută cu diamante. Linia „Josephine“, sugerată de pieptănătură, era continuată de croiala mantiei de catifea albastră-închis, prinsă sub piept de o centură cu o cataramă mare de modă veche, oarecum teatrală. Persoana care purta o îmbrăcăminte atât de puțin obișnuită nu părea să-și dea seama de atenția stărnită și rămase o clipă în mijlocul lojii încercând s-o convingă pe doamna Welland că nu era cazul să-i cedeze locul în colțul din dreapta, din față. Până la urmă acceptă, cu un zâmbet ușor, și se așază în același rând cu doamna Lovell Mingott, cumnata doamnei Welland, instalată în colțul opus.

Domnul Sillerton Jackson înapoie binoclu lui Lawrence Lefferts. Toți cei din loja clubului se întoarseră instinctiv, așteptând verdictul. Așa cum Lawrence Lefferts era o autoritate în materie de „etichetă“, bătrânul domn Jackson era o autoritate incontestabilă în probleme de „familie“. Cunoștea toate înrudirile posibile din întregul New York. Era capabil nu numai să lămurească probleme atât de complicate ca aceea a legăturii familiei Mingott cu familia Dallas din Carolina de Sud (prin familia Thorley) sau aceea

a înrudirii dintre ramura mai veche a familiei Thorley din Philadelphia cu familia Chivers din Albany (care nu trebuiau cu nici un preț confundați cu familia Manson Chivers din University Place), ci putea chiar să enumere principalele caracteristici ale fiecăreia din aceste familii. Cunoștea, de pildă, fabuloasa zgârcenie a descendenților mai tineri ai familiei Lefferts (din Long Island), sau tendința dezastruoasă a familiei Rushworth de a face căsătorii nesăbuite, ca și cazurile de demență ce apăreau la fiecare două generații printre membrii Chivers din Albany, provocând refuzul sistematic al verilor lor din New York de a încheia cu ei vreo căsătorie, cu excepția nenorocită a bieteii Medora Manson care, cum știa toată lumea... dar, de fapt, mama ei era o Rushworth.

Între tâmpelile scobite ale capului său îngust, sub căpița de păr cărunt, domnul Sillerton Jackson, în afara unei adevărate păduri de arbori genealogici, mai păstra și evidența majorității scandalurilor și a misterelor care mocneau sub suprafața lină a societății newyorkeze din ultimii cincizeci de ani.

Antenele sale erau atât de întinse, iar memoria într-atât de fidelă, încât se presupunea că e singurul om în stare să spună cine era în realitate Julius Beaufort, bancherul, și ce devenise Bob Spicer, tatăl bătrânei doamne Manson Mingott, dispărut într-un mod atât de misterios (împreună cu o importantă sumă de bani pe care o administra) la mai puțin de un an de la căsătorie, chiar în ziua când o frumoasă dansatoare spaniolă care încântase sălile arhipline ale vechii Opere din Battery se îmbarcase spre Cuba. Dar toate

aceste mistere și multe altele se aflau bine zăvorâte în mintea domnului Jackson, nu numai pentru că simțul său de onoare îl împiedica să repete ceea ce îi fusese încredințat în mod confidențial, dar și fiindcă era pe deplin conștient că șansele de a afla ce dorea sporeau tocmai datorită reputației sale de om discret.

Iată de ce loja clubului aștepta electrizată în timp ce domnul Sillerton Jackson restituia binoclul domnului Lawrence Lefferts. Ochii săi opaci cu pleoape bătrâne, brăzdate de vinișoare albastre, priviră o clipă grupul atent și apoi, răsucindu-și îngândurat mustața, pusese doar atât:

– Nu credeam ca familia Mingott să aibă curajul.

II

Cât timp dură acest scurt episod, Newland Archer se simți copleșit de o ciudată senzație de stânjeneală.

Îl deranja faptul că loja care atrăgea atenția generală a New Yorkului masculin era tocmai aceea unde se afla logodnica sa, plasată între mama și mătușa ei; pentru moment, nu izbuti nici să identifice pe doamna în rochie Empire, nici măcar să-și închipuie de ce prezența ei provoca o asemenea agitație în rândurile celor inițiați. Apoi se luminează, dar îl cuprinse în același timp un val de indignare. Nu, fără îndoială că nimeni nu s-ar fi gândit că familia Mingott va avea curajul.

Și totuși, o făcuseră; era în afara oricărui dubiu; tonul reținut al comentariilor din spatele său nu-i permitea să pună la îndoială identitatea tinerei femei: era verișoara lui May Welland, acea verișoară căreia i se spunea, de câte ori i se pomenea numele, „biata Ellen Olenska“. Archer știa că sosise pe neașteptate din Europa, cu o zi sau două în urmă; aflase (fără s-o dezaprobe), de la domnișoara Welland, că o vizitase pe biata Ellen, care locuia la bătrâna doamnă Mingott. Archer era întru totul de acord cu solidaritatea